

Posudek oponenta habilitační práce

Univerzita a fakulta: *Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta*

Obor řízení: *Podniková ekonomika a management*

Uchazeč: *JUDr. Radka MacGregor Pelikánová, Ph.D., LL.M., MBA*

Habilitační práce: *Corporate Social Responsibility for the commercial practices and intellectual property*

Oponent: *doc. JUDr. Blanka Vítová, Ph.D., LL.M.*

I. Aktuálnost tématu

Předložený text habilitační práce přináší poměrně aktuální problematiku z důvodu stále se zvyšujícího počtu obchodních společností, resp. podnikatelů a dalších právnických osob obecně, které se snaží rozvíjet a začleňovat koncept společenské odpovědnosti do jejich podnikatelských záměrů a činností. Koncept společenské odpovědnosti úzce souvisí s právní regulací činností těchto osob. Tím, že se obchodní společnosti, podnikatelé a další právnické osoby přihlašují ke konceptu společenské odpovědnosti, přebírají dobrovolně závazky, které jdou často nad rámec povinné právní regulace, v mnoha případech ale naopak podnikatelé vydávají své zákonné povinnosti právě za dobrovolné plnění závazků společenské odpovědnosti. Tato problematika je velice zajímavá právě z pohledu právního, který by měl zkoumat, zda je nebo není možné takové jednání podnikatele považovat za nekalou obchodní praxi ve smyslu klamání spotřebitele (a dalších osob), neboť spotřebitel se v tomto případě domnívá, že podnikatel poskytuje svým zákazníkům – na rozdíl od své konkurence – něco navíc, přičemž v mnoha případech jde právě o pouhé plnění zákonem stanovených povinností.

II. Struktura práce, zvolené metody zpracování

Předložená habilitační práce s názvem *Corporate Social Responsibility for the commercial practices and intellectual property* je psána v anglickém jazyce a věnuje se předmětné problematice na 112 stranách.

Habilitantka rozčlenila text práce (vyjma úvodu a metod) do šesti kapitol, ve kterých se postupně věnuje jednotlivým problémům týkajícím se tématu práce. Habilitační práce doplňují části, které jsou standardní pro tento typ prací, jako je úvod, popis použitých metod, seznam zkratk, seznam právních předpisů, závěr, použitá literatura, abstrakt a další.

Předložená habilitační práce si klade za cíl rozebrat společenskou odpovědnost v návaznosti na poctivost obchodních praktik a duševní vlastnictví. K tomu si autorka stanovila za cíl zkoumat, zda může či nemůže současné vnímání a nastavení společenské odpovědnosti pomoci v boji proti nekalé soutěži a regulaci duševního vlastnictví v evropském kontextu. K tomu si autorka vytyčila dvě možné hypotézy: Potenciál společenské odpovědnosti podporovat férové obchodní praktiky a obecně férovou soutěž je nedostatečně rozvinutý (H1); Potenciál společenské odpovědnosti podporovat vynálezy, inovace a správné označování a obecně duševní vlastnictví je nedostatečně rozvinutý (H2).

Práce je bezesporu přínosná zejména s ohledem na podrobný rozbor společenské odpovědnosti a jejích možných nuancí, z pohledu právního výzkumu v ní však na mnoha místech chybí detailní právní rozборы (nikoli popis) předmětné právní regulace. Autorka si nevytyčila za cíl zkoumat samotné nekalé obchodní praktiky a jejich vliv na společenskou odpovědnost firem, ale naopak se soustředila na účinnost, efektivnost a proveditelnost potenciálu společenské odpovědnosti k podpoře poctivosti obchodních jednání a rozvoje duševního vlastnictví.

Autorka sama rozdělila materiály, které byly předmětem jejího výzkumu, do několika oblastí, kde odborné texty a právní normy tvoří pouhou část zkoumané materie. V této oblasti hraje velice důležitou roli, jak autorka sama zmiňuje, teleologický výklad, je však nutné nezapomínat ani na další výkladová pravidla používaná při interpretaci právních norem. Habilitační práce však není předkládána v oboru právním, ale ekonomickém, a tomu odpovídají i metody zvolené autorkou textu.

III. Kvalita a správnost dosažených výsledků

V první kapitole se autorka zabývá vývojem společenské odpovědnosti, který navazuje na koncept trvalé udržitelnosti, rozmachu globalizace a rozvoj lidských práv. Tato kapitola velice přehledně a systematicky popisuje, co postupně vedlo k počátkům uvědomování si společenské odpovědnosti, ve které době a oblastech (autorka vytyčuje zejména ekonomickou, právní a etickou oblast) k tomu docházelo, a jak se to začalo projevovat v prvních snahách o právní regulaci. Autorka pracuje nejen s oblastí Evropské unie nebo Evropy jako takové, ale všímá si i snahy o regulaci společenské odpovědnosti na globální úrovni. Již v této části si autorka správně všímá vztahu společenské odpovědnosti a specifických oblastí práva, kterou je např. oblast pracovního práva, a vlivu společenské odpovědnosti na zaměstnanecké vztahy ve společnostech.

Druhá kapitola sleduje přístup Evropské unie ke společenské odpovědnosti. I tato kapitola je přehledem vývoje společenské odpovědnosti se zaměřením na evropskou integraci, včetně vlivu právě probíhající pandemie, strategie Evropské unie a různých ekonomických ukazatelů. Autorka si rovněž všímá působení Soudního dvora Evropské unie na vývoj evropského práva a

jeho interpretaci v této oblasti. Část kapitoly autorka věnuje vybraným směrnici Evropské unie, které mají v oblasti společenské odpovědnosti pomoci větší transparentnosti trhu a soutěži. Jako nadbytečné se však jeví kopírování a uvádění vybraných ustanovení těchto směrnic bez hlubšího právního rozboru a jejich detailní interpretace.

Třetí kapitola se zabývá evropským právem nekalé soutěže a ochranou proti nekalým obchodním praktikám za pomoci směrnice o nekalých obchodních praktikách. V úvodní části kapitoly se autorka zabývá obecným vymezením soutěžního práva a všímá si jeho vývoje v rámci Evropské unie. V další části kapitoly se autorka věnuje rozvoji právního konceptu nekalých obchodních praktik. Uvádí a následně i souhrnně popisuje, že každá evropská jurisdikce se vypořádala s nekalými obchodními praktikami jiným způsobem. Další část této kapitoly je potom věnována popisu a historickému vývoji tří směrnic, které jsou dle autorky základem evropského práva nekalých obchodních praktik: směrnice 84/450/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se klamavé reklamy, směrnice 2006/114/ES o klamavé a srovnávací reklamě a směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu. V části pojednávající o směrnici 2005/29 o nekalých obchodních praktikách autorka zpochybňuje samotné pojetí průměrného spotřebitele a uvádí, že žádný takový spotřebitel neexistuje, neboť existují pouze jednotliví spotřebitelé s vlastními preferencemi, schopností vnímání a získávání informací atd., a volá po jasné definici. Koncept průměrné osoby však v právu není zcela cizí, podobné pojetí nacházíme mj. například v § 4 občanského zákoníku; kromě toho samozřejmě existuje také bohatá literatura nejen na české, ale zejména na Evropské úrovni, která průměrného spotřebitele přibližuje na konkrétních příkladech a v konkrétních situacích, jak ostatně sama autorka rozebírá v následující kapitole práce.

Čtvrtá kapitola předloženého textu patří rovněž ke stěžejním částem celé práce, protože se zabývá společenskou odpovědností a poctivostí obchodních praktik v Evropské unii. Jak sama autorka uvádí, spíše než na znění a aplikaci směrnice o nekalých obchodních praktikách se raději zaměřila na kořeny, strategie a problémy, které vyplynuly na počátku krize v roce 2007. V této části kapitoly dochází autorka k závěru, že společenská odpovědnost firem by mohla přispět k legitimizaci právní regulace nekalých obchodních praktik a jejich efektivity. Autorka rovněž rozvádí části a problematické aspekty směrnice o nekalých obchodních praktikách, které je dle jejího názoru nutné znovu uvážit a případně novelizovat. Ve druhé části této kapitoly autorka rozebírá jednotlivá ustanovení a kritéria pro posouzení nekalých obchodních praktik dle směrnice 2005/29. Tato druhá část kapitoly je skutečně stěžejní a dle názoru oponentky by zasluhovala daleko větší rozbor konceptu poctivosti v právním řádu, a to nejen z pohledu české právní regulace, ale i v komparaci s ostatními právními regulacemi principu poctivosti v jednotlivých státech Evropské unie, včetně detailního odlišení od dobrých mravů jako takových. V textu by bylo rovněž vhodné rozebrat test nekalosti obchodních praktik a aplikovat jej na dílčí projevy, které někteří podnikatelé prezentují právě jako společenskou odpovědnost, i když jde o pouhé plnění zákonné povinnosti.

Pátá kapitola popisuje přístup Evropské unie k duševnímu vlastnictví. Autorka uvádí, že zasadit ochranu duševního vlastnictví do konceptu soutěžního práva a práva na ochranu spotřebitele je velice složité. Část této kapitoly je opět věnována vývoji právní regulace ochrany duševního

vlastnictví v kontextu evropské integrace a rozvoje jednotného vnitřního trhu. Autorka se zamýšlí nad vlivem přísné právní regulace nekalých obchodních praktik na rozvoj a inovace v oblasti duševního vlastnictví.

V šesté kapitole se autorka zabývá společenskou odpovědností v návaznosti na duševní vlastnictví. V rámci této kapitoly se autorka snaží odpovědět na druhou hypotézu, kterou si vytyčila v úvodu práce. Autorka uvádí, že jak společenská odpovědnost, tak duševní vlastnictví jsou založeny na stejných základech, kterými jsou snaha o rozvoj lidského potenciálu a lidských práv jako takových. V této části autorka také rozepisuje, jaké procento jednotlivé státy Evropské unie uvádějí jako hrubý domácí výdaj na výzkum a vývoj. Zabývá se rovněž indexem digitalizace ekonomiky a společnosti jako indikátoru k hodnocení a evaluaci digitálního statusu jednotlivých zemí.

IV. Původnost dosažených výsledků a uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a další bádání

Předložená práce přináší souhrnné poznatky o vztahu konceptu společenské odpovědnosti, nekalých obchodních praktik a duševního vlastnictví. Práce tak předkládá ucelený pohled na tuto problematiku a tím rozšiřuje současnou teorii a praxi. Uplatnitelnost výsledků spatřuje oponentka zejména v oblasti zkoumání společenské odpovědnosti jako sociálního fenoménu, v oblasti práva by bylo vhodné dopracovat některé pasáže tak, aby se detailně a kriticky zabývaly interpretací dílčích ustanovení a implementací směrnice o nekalých obchodních praktikách do českého právního řádu.

Autorka v textu používá velké množství autocitací. Na jednu stranu je z těchto autocitací zřejmé, že se autorka dané oblasti věnuje delší dobu, na stranu druhou je v mnoha případech uveden jen závěr, ke kterému autorka došla v dílčích publikacích, přičemž ze samotného textu předložené práce není jasné, na základě jakých argumentů k tomu došla.

V mnoha případech nemá rovněž oponentka možnost vyjádřit se k jednotlivostem v textu, protože autorka shromáždila velké množství názoru jiných autorů, což je na jednu stranu velkým přínosem práce, na druhou stranu je však autorka pouze konstatuje a není tak možné rozlišit, zda se autorka k těmto názorům přiklání či jaké jsou její osobní názory na dané skutečnosti.

V. Formální úprava a jazyková úroveň práce

Předložená habilitační práce je psaná v anglickém jazyce, její jazyková úroveň je proto na značně vysoké úrovni. To zvyšuje rovněž okruh adresátů textu, který přesahuje hranice České republiky.

Po formální stránce splňuje práce kritéria a nároky kladené na tento typ práce, s několika oprávněnými výtkami – jedna z nich se týká rozsahu textu, neboť na mnoha místech by práce zasluhovala hlubšího (kritického) rozboru, což by bezpochyby vedlo i ke zvýšení rozsahu, druhá výtka se potom týká poměrně značného množství použitých autocitací dalších textů autorky s následky výše uvedenými.

Citace cizích textů splňují náležitosti kladené na tento typ práce, nicméně v několika případech autorka v textu používá obraty typu “mnoho autorů tvrdí, že...”, „současná literatura navrhuje, že...” nebo “několik výzkumů uvádí, že...” (viz např. str. 29, 32, 34, 52, 53, 34, 80, 81, 100), přičemž v odkazu v poznámce pod čarou je uveden jen jeden autor nebo výzkum, což vyvolává pochybnosti o daném tvrzení, že daný názor vyplývá z názorů více autorů, výzkumů, publikací atd.

Dotazy oponentky k obhajobě habilitační práce

Společenská odpovědnost firem se stala marketingovým nástrojem používaným podnikateli k nalákání většího množství spotřebitelů, kteří mají v dnešní době možnost výběru z mnoha nabídek podobné kvality a ceny. Do jaké míry může ale společenská odpovědnost firem nahrazovat právní regulaci nebo očekávání týkající se práv společnosti nebo životních standardů? Ve kterých případech je možné označit jednání podnikatele, které on sám označuje jako společenskou odpovědnost, za nekalou obchodní praktiku? Jak bude v těchto případech vypadat test nekalosti jednání podle směrnice o nekalých obchodních praktikách?

Závěr

Přes výše uvedené připomínky splňuje habilitační práce JUDr. Radky MacGregor Pelikánové, Ph.D., LL.M., MBA, s názvem „Corporate Social Responsibility for the commercial practices and intellectual property” požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Podniková ekonomika a management, a proto ji oponentka doporučuje k dalšímu procesnímu postupu v habilitačním řízení.

V Olomouci dne 28.1.2021

doc. JUDr. Blanka Vítová, Ph.D., LL.M., v.r.